

Mi történik a Magyar Történeti Múzeumban?

Irta: gróf ZICHY ISTVÁN múzeumi főigazgató

A Magyar Történeti Múzeum szervezetéhez tartoznak: a régi Nemzeti Múzeum régészeti és történeti jellegű gyűjteményei, az Üllői úton levő Iparművészeti Múzeum, az alsó Hungária körúton elhelyezett néprajzi gyűjtemények, a Vilma királyné úton fekvő Ráth György és az Andrássy úti Hopp Ferenc múzeumok. Ezekhez nemsokára hozzákapcsolják a Magyar Történeti Képcsarnokot, melynek képtára a Tudományos Akadémia harmadik emeletén, metszet-gyűjteménye a Szépművészeti Múzeumban van elhelyezve.

Ezeknek az egyelőre őt, s nem Gróf Zichy István sokára hét helyen szétszórt gyűjteményeknek anyagát, — a Ráth és a Hopp Múzeumokét kivéve — egy helyen kellene felállítani, hogy a Magyar Történeti Múzeum gondolata valóban testet öltjön. Ennek a rendkívül gazdag történeti, néprajzi és iparművészeti gyűjteménynek felállítására legjobban a Nemzeti Múzeum régi épülete felelne meg — de ehhez az lenne szükséges, hogy az egész épület kizárólag az új múzeum rendelkezésére álljon. Valószínű, hogy mindent, ami most ebbe az új múzeumba tartozik, ez esetben sem tudnánk a Nemzeti Múzeum épületében elhelyezni, ezért egyes gyűjteménycsoportokat majd a Ráth és a Hopp Múzeumokkal kellene szorosabb kapcsolatba hoznunk. Indokoltak látszanak például, hogy a Néprajzi Múzeum keletázsiai gyűjteményeit a Hopp Múzeum keletázsiai anyagával egyesítsük. Ezzel Budapest művészeti attrakciót már egy eléggé tekintélyes keletázsiai múzeummal gazdagíthatnánk.

Ezekre a lehetőségekre számítanunk kell és megvalósításukra is elő kell készülnünk, de egyelőre, sajnos, nem látszanak kivihetőknek, mert a Nemzeti Múzeum épületében még bent van az Országos Széchényi Könyvtár és még a Természet-tudományi Múzeumnak két nagy osztálya is. Amíg ezek új otthonra nem találnak, addig a Magyar Történeti Múzeum ennek az épületnek csak kisebb része felett rendelkezhetik.

Eddig arról szóltunk, amit tennünk kellene, amit azonban szomorú gazdasági helyzetünk miatt egyelőre nem tehetünk. De, ha szűkre szorított korlátok közt is, azért mégis csak élünk. Először múzeumunk tisztviselőinek kutató és gyűjtő munkásságáról kell megemlékeznünk. Az ásatások úgyszólván állandóan folynak, amíg az idő a földmunkát megengedi. Utóbbi időben a vidéki közönség érdeklődése nagyon élénk lett az ásatások iránt. Ezenkívül legtöbb helyen megértő, sokhelyütt egyenesen lelkes támogatásra találtunk a közigazgatási hatóságoknál is. Így a múlt évben őskori telepek — például a fűzesabonyi — mellett, egy régészeti szempontból nagyfontosságú rézkori temetőt, több római építkezést, több avarkori temetőt és néhány honfoglaláskori sírt kutattunk fel. Idén is sikerült már Kalocsa vidékén egy avar temetőt felásatnunk. A történelmi osztályt és az Iparművészeti Múzeumot is több szép darabbal gazdagíthatunk. Ezt — szerény dotációnk mellett — részben nemeslelkű múzeumpártolók adományai tették elérhetővé.

A régészeti kutatások tudományos feldolgozása, azok eredményeinek közlése szintén a múzeum feladatai közé tartozik. A múzeumunk kiadásában megjelenő *Archaeologia Hungarica* sorozat az utóbbi két évben Bartha Dénes, Feltich Nándor, Hillebrand Jenő, Horváth Tibor és két orosz régész: Arendt és Zakharov, őskori, szkita, avar és honfoglaláselőtti magyar kérdésekről szóló munkáit közölte. Ennek a sorozatnak kötetei, két-nyelvű szövegükkel, jó illusztrációkkal, — nyugodtan mondhatjuk — nemzetközi elismerést szereztek a magyar régészeti tudományoknak. Ezenkívül még egy — ugyancsak kétnyelvű — sorozatunk indult meg: a *Bibliotheca Humanitatis Historica*. Ennek első köteteként jelent meg Kozáky István »A haláltáncok története« című munkájának első része.

Gróf Zichy István

A múzeumoknak elsősorú helyet kell elfoglalniok a nemzetnevelés munkájában is. Ezt a célt csakis úgy érhetik el, ha anyaguk és munkásságuk iránt érdeklődést tudnak kelteni. Ennek egyik módja a kiállítások rendezése. A Magyar Történeti Múzeum tavaly kettőt rendezett a Nemzeti Múzeum épületében: tavasszal egy »Rákóczi-émlékiállítás«, melyben a II. Rákóczi Ferencre és családjára vonatkozó történeti és iparművészeti emlékeket gyűjtöttük össze; nyáron a »Steppe-kiállítás« nyílt meg és ezt késő őszig nyitva tartottuk. Ebben a Közép-Ázsián és Dél-Oroszországon végighúzó és hazánkban végződő steppe-öv nomád népeinek, a szkíták-, a szarmaták-, a hunoknak, az avarok- és a honfoglaló magyaroknak magyarországi emlékeit gyűjtöttük össze. Ezzel a kiállítással megismereltük, hogy az anyagnak szigorúan tudományos osztályozása és elrendezése mellett művészi szempontokat is juttassunk szóhoz. A közönség méltányolta próbálkozásunkat és szinte a zárásig szokatlanul nagy számban látogatta a »Steppet«. Ezenkívül az Iparművészeti Múzeumnak is volt két kiállítása; az egyikben kisázsiai szőnyegek, a másikban a régi Budapestre vonatkozó emlékek voltak láthatók. Mindkettőt szintén sokan látogatták.

A Steppe-kiállítás arra bátorított, hogy most már a Régiségtár új felállítását vegyem tervbe. Ennek az osztálynak anyaga most csak részben látható a Nemzeti Múzeum harmadik emeletén, mindenesetre csak ép lábú és szívű emberek számára megközelíthető helyen! A közönség számára megnyitott egy nagy teremben, az őskőkorszaktól a bronzkorig menő anyag egy része van felállítva. Sokféle szekrényben, amelyek sajnálatosan egyeznek abban, hogy egyikük sem alkalmas múzeumi bemutatás céljára. A római gyűjtemény évek óta várja felállítását és hasonlóképpen nem láthatók a hallstatti és a latén kor régiségei sem. A múzeumnak főként a két utóbbi korszakból származó mesés aranykincsei — Európának talán leggazdagabb őskori aranygyűjteménye — a régi rendezés felbomlása óta csak egyszer voltak láthatók, egy időleges kiállítás keretében. Pedig múzeumunk anyaga tudományos szempontból nemzetközi vonatkozásban is elsősorú. Európa őskorának kérdései a magyarországi leletek számbavétele nélkül meg sem érthetők.

Nyugati országokban a régészet iránti érdeklődés ma már messze túl terjed a szakemberek szűk körén és nemesak kíváncsiságban, hanem a régészet problémái iránti komoly érdeklődésben nyilvánul meg. Elég lesz, ha erre csak Gordon Childe kitűnő népszerűsítő munkáit hozom fel, a *Dawn of European Civilization*-t, melynek 1925—27. közt két kiadása jelent meg vagy a *The Most Ancient East* címűt, melynek 1928-iki megjelenése után 1933-ban már egy átdolgozott kiadását lehetett a könyvpiacon dobni. Így átlagos műveltségű idegenek gyakran sokkal jobban ismerik hazánk régészeti jelentőségét, mint a mi átlagos műveltségű közönségünk. Az ilyenek aztán a legnagyobb csalódással látják, hogy múzeumunkban kevesébbet tudhatnak meg régészeti emlékeinkről, mint amit otthon, népszerű kézikönyvekből megtudhattak. Így a régiségtár felállítása idegenforgalmi szempontból is hiányt fog pótolni és komoly vonzóerőt jelenteni. Ezt az érvelésünket az Idegenforgalmi Tanács vezetősége is magáévá tette és komoly anyagi támogatással jött segítségünkre, amellyel a régiségtár felállításának előkészítő munkálatait már meg is kezdhették.

A Régiségtárt a Nemzeti Múzeum első emeletének jobboldalán, ott ahol a Steppe-kiállítás volt és ahol most még a Történeti Osztály van, állítjuk fel. Nyolc terem és egy nagy folyosó áll majd erre a célra rendelkezésünkre. Anyagunkat legnagyobb-részt új, modern vaskeretes vitrinekben fogjuk bemutatni. Az őskori arany kincseleteket falba eresztett, belül világított vitrinekben helyezzük el s igyekezni fogunk, hogy a Steppe-kiállítás tanulságait majd minél jobban értékesítsük.

A Történelmi Osztály anyaga az Ernst Gyűj-

temény helyére jön és a fegyvertárral fog összefüggő csoportot alkotni. Ezt a csoportot egyelőre — sajnos — a régi, legkevésbé sem ideális, szekrényekben vagyunk kénytelenek kiállítani.